

BEDŐ ALBERT ÉS A SZÉKELYEK ÜGYE

DR. OROSZI SÁNDOR

Minden népnek joga van saját történelméhez, mint ahogyan joga van ahhoz is, hogy a történelmét formáló jeles emberei teljes életművét megismerje. A 150 éve született *Bedő Albert* élete és munkássága csak akkor állhat teljes fényében előtünk, ha ismerjük a székely néphez fűződő kapcsolatait, az értük vállalt szolgálatát is.

Bedő Albert a Székelyföldön, a Sepsiszek kis falujában Sepsiköröspatakon (ma: Valea Crișului) született 1839. december 31-én. Iskoláit Székelykeresztúron (ma: Cristuru Secuiesc) és Kolozsvárott (ma: Cluj-Napoca) végezte. Jogi (és teológiai) tanulmányait befejezve Marosvásárhelyen (ma: Tirgu-Mures) dolgozott. Később, mint tudjuk, az erdészhatást választotta. Kapcsolata azonban nen szakadt meg szülőföldjével és a székelyekkel.

Bizonyosság erre, hogy már 1874-ben az akkor szerveződő Székely Művelődési és Közgazdasági Egylet felkérésére bizottság élén dolgozta ki a székelyföldi erdők kezelésének alapelveit. A tervezettel kapcsolatban talán érdemes megjegyeznünk, hogy a kimutatások szerint az akkori öt székelyszék összterületének éppen felét borította erdő. Bedő a fenntartásukat, kezelésüket úgy igyekezett szabályozni — ekkor még az 1879. évi erdőtörvényt megelőző időszakban vagyunk! —, hogy az erdők mind a székely közösségeknek, mind az országnak hasznos forrásai legyenek. Sajnos sem az említett székely egyesület javaslatai, sem az 1879. évi erdőtörvény nem tudta megakadályozni a Székelyföld köztulajdonú erdői egy részének felosztását és felújítás nélküli letarolását. (Az erdőtörvény mielőbbi meghozatalát egyébként a székely egyesület 1877-ben beadványban kérte.)

Bedő országos főerdőmesterként is igyekezett a székelységet támogatni, munkáját, művelődését segíteni. Ez irányú tevékenységének egyik útja volt a székely egyesületben és az unitárius egyház világi vezetésében viselt tisztsége is. Ugyanakkor az erdészeten belüli lehetőségeket is kihasználta a Székelyföld anyagi és szellemi kultúrájának emelésére. Erre példa az 1893-ban Görgényszentimrén (ma: Gurghiu) megnyitott erdőri szakiskola. Az ország negyedik szakiskolájának „rendeltetése — mondta Bedő megnyitó beszédében —,

hogy annak a népnek, mely hazánk ez erdős részében lakik, s megélhetésének eszközeit tekintve legnagyobb részben az erdőgazdaságra s illetve az erdei munkákra van utalva, megfelelő útmutatást és oktatást adhasson.”

Amikor 1896-ban nyugalomba vonult, a közélettől nem szakadt el. Szabadelvű párti programmal képviselőiséget vállalt. Így volt századunk első éveiben (1901—1905) a székelykeresztúriak képviselője is. 1898-ban az Országházban a „szocializmus” kérdéseiről beszélt. Ekkor még úgy látta, hogy a Székelyföldön kialakult 3—4 k. holdas törpebirtokok az ország más részein is követhetők lennének. Úgy gondolta, hogy a kisföldbirtok népesség megtartó hatású; a helyben található megélhetési lehetőségek az egyre nagyobb méreteket öltő kivándorlást fékezik. Később azonban ő maga is rádöbrent, hogy a számára oly kedves székely nép otthagyja otthoni nyomorúságos viszonyait, és a budapesti szolgálóktól a bukaresti konflisokig mindenhol székelyek keresik sorsuk jobbra fordulását.

Mindezeket felismerve lelkesen vállalta el a székelyföldi kivándorlási kongresszus előkészítő bizottságának elnöki tiszttét. Mint a székely egyesület elnöke az 1902. augusztus 28—30-án Tusnádfürdőn (ma: Baile Tusnad) tartott tanácskozást Bedő Albert nyitotta meg. Beszédében szólt azokról a bajokról, amelyek sürgősen orvoslásra szorulnak és amelyekben a tanácskozásnak a legfontosabb célokat ki kell jelölnie. A megnyitás után az őstermelési szakosztály (idetartozott az erdészet is) elnökeként mind a földművelési és állattenyésztési, mind az erdészeti és bányászati érdekeket igyekezett összeegyeztetni. Az elfogadott határozatokból kitűnik, hogy az erdészeti szempontok, így az egykor Bedő által is oly nagyon szorgalmazott erdőmegóvás, erdőterület-növelés követelményei mégis háttérbe szorultak. A Székelyföld általános szempontjai ugyanis azt követelték, hogy a mezőgazdaságot, azon belül is az állattenyésztést fejlesszék. Így az erdőként nyilvántartott, mégis inkább legelőnek használt területeket ténylegesen is igyekeztek az „erdő” művelési ágból kivenni, ezzel mind nagyobb területet az állattenyésztés céljaira átengedni. (Megjegyzendő, hogy a Székelyföldön az első

kataszteri felvételek alkalmával sok rét és legelő is erdőként került a nyilván- tartásba, mert ezért kevesebb adót kellett fizetni.) A kongresszus — összefü- gésben az állattenyésztés fejlesztésével — határozatot hozott az ún. legelőerdők növeléséről is.

A kongresszust követően természetesen egyik napról a másikra nem változ- tak meg a székelyföldi viszonyok. Az el- fogadott célkitűzések valóra váltására 1902-ben Marosvásárhelyen létrehozták a Földművelésügyi Minisztérium székely- földi (erdélyrészi) kirendeltségét. Bedő továbbra is figyelemmel kísérte a vidék gazdasági és művelési viszonyainak vál- tozását, de 1905-től már nem vállalt képviselőséget. Ezután csak a székely egyletben és az unitárius egyházban be- töltött tisztségét tartotta meg. Az egyház Nagy Ignác utcai templomának építeté- sében a telek megszerzésétől az épület átadásáig tevékenyen részt vett. (Ezt a

munkásságát az épületen elhelyezett emléktábla is hirdeti.)

Amikor Bedő Albert 1918. október 20- án az OEE Alkotmány utcai székházá- ban meghalt, a búcsúztatás után, vég- akaratának megfelelően a Székelyföld- re, Kálnokra (ma Calnic) vitték. Ott temették el édesanyja mellé. A nagy szé- kely haló porából visszatért szülőföldjé- re.

Tamási Áron írta, hogy a székely családok igyekeztek legalább egy fiukat taníttatni, hogy az mint tanult ember megfelelő állásba kerüljön, és pártját fogja, segítse a rokonságot. Valahogyan így volt Bedő Albert is a székelységgel. Soha nem engedte el, soha nem feled- kezett meg az őt indítókról. Nekrológ- írója joggal kérhette hát, hogy halálá- val is járjon közbe „az ő válságba ju- tott magyarjaiért, az életükben meg- szegényedett s hajlékukban fenyegetett, lakóhelyeikért remegő székelyeikért.”

IRODALOM: *Bedő Albert*: A székelyföldi erdők ügyében. Erdészeti Lapok (EL.) 1874. 345–349. — Uő: A szocializmus kérdéséhez. EL. 1898. 147–158. — A székely művelődési és közgaz- dasági egylet által a képviselőházhoz intézett kérelem az erdőtörvény ügyében. EL. 1877. 112–114. — *Arató Gyula*: A görgényi erdőri szakiskola megnyitása. EL. 1893. 749–757. — A székely- földi kivándorlási kongresszus. Köztelek. 1902. 1375–1384; 1396–1402. — *Buday Barna* (szerk.): A Székely Kongresszus szervezete, tagjainak névsora, tárgyalásai és határozatai. Bp., 1902. — *Máthé György*: Kálnoki Bedő Albert dr. (1839–1918). Unitárius Közlöny. 1918. 167–170.

Nemzetközi bizottságot kértek fel a finn erdőművelési kutatások felülvizsgálá- tára. A cél a kutatások minőségének a vizsgálata volt abból a szempontból, hogy miként jelennek meg nemzetközi összehasonlításban. Hat amerikai és európai tu- dós hét héten át elemezte, hogy a kutatási eredményeket miként hasznosítják a gyakorlat. A zárójelentésben a finn erdőművelési kutatás „igen jó” minősítést ka- pott. A jövőre vonatkozó ajánlásokat öt pontban foglalták össze:

— Jobb együttműködés a gyakorlattal, részletes témaanalízis és hosszú távú terv- készítés.

— A kutatás pénzügyi előfeltételeinek hosszabb távra való megteremtése.

— Hatékonyabb kutatási szervezet.

— A kutatók továbbképzése, növekvő szakosodás, interdiszciplináris és nemzet- közi együttműködés.

— A kutatási eredmények nemzetközi publikálása és támogatása.

A felülvizsgálatot tovább folytatják. Javaslatokat tesznek a központi kutató- si bizottságnak, meghatározzák a kutatás gyenge pontjait, a lehetőségek megja- vítását és az eredmények felosztását a különböző kutatóhelyek között.

(AFZ 1989. 5. Ref.: dr. Solymos R.)

„Útnak indult az európaközösség piacának vonata. Benne ül — akarva, nem akar- va — az erdészet is. Kell, hogy megismerje, merre megy, lehetőleg maga is be- folyást gyakoroljon az útirányra.” Erre figyelmeztet a Freiburg- (NSZK)-i erdész- etpolitikai intézet. Az egységes piac 1992-re van előirányozva, elérésére minden résztvevő országnak fel kell készülnie (és nem árt, ha ezt mi is figyelemmel ki- sérjük). A felkészülés két fogalomban sűrűsödik: összehangolás és kötöttségek ol- dása. Részleteiben ez nagyjából a következőket foglalja magában: a különböző adóztatások egymáshoz közelítése; egységesítése az egészségügyi, biztonsági, kör- nyezetvédelmi és fogyasztói érdekvédelemre vonatkozó előírásoknak; nagyvonalú- ság a munkavállalási jog terén; áru és gyártási normák — szabványok — egysé- gesítése; állami pályázatok nemzetközisítése; vállalkozások és szabadfoglalkozások lehetővé tétele a közösségen belül; egységes előírások és tarifák az áruszállításra.

(AFZ 1989. 7. Ref.: Jérôme R.)